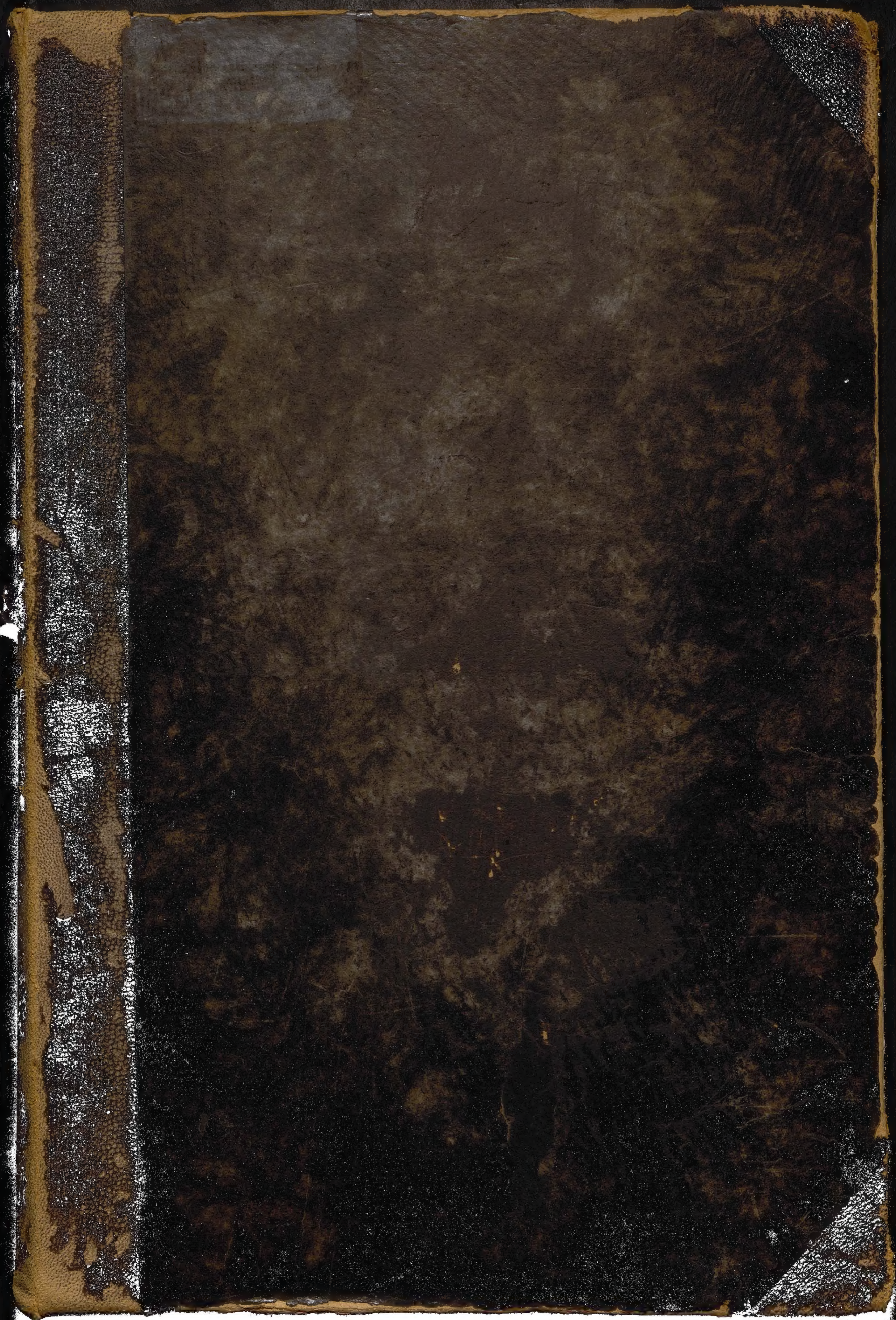

V
B J
C

Sejm czteroletni. Tom I.

Mowy, ustawy i pisma z r. 1788-1789.

R. 1788.

1.) Ankwicz Józef 1. 27/X 1788.
2.) Branicki Ksawery 2. 23/X 1788.
3.) Brzostowski Michał 3. 27/X. 1788.
4.) Bzowski Hiacynt 4. 19/VIII 1788.
5.) Chomiński Franciszek 5. s. d. 1788.
6.) Czacki Michał 6. 23/III. 1788. 7. 15/XI 1788.
7.) Czartoryski Adam 8. - s. d 1788.
8.) Górski Stan. August 9. — 24/X 1788.
9.) Krasiński Jan 10. - 22/IX 1788. 11. 4/XII. 1788. 12. s. d. 1788.
10.) Kublicki 13. - 15/XI 1788. 14. s. d. 1788
11.) List przytomnego na sejmie arbitra 15. 4/XI 1788.
12.) Odezwa wolnego obywatela 16. s. d. [1788]
13.) Poniatowski Michał prym. 17. - 27/X. 1788.
14.) Potocki Franciszek Piotr 18. 17/X 1788.
15.) Potocki Stanisław 19. - 27/X. 1788.; 20. 5/XI 88.; 21. 24/XI. 88.
16.) Projekt. podatk. dla powiększenia sił krajowych 22. s. d 88
17.) " do konstytucyi (m. Kalisz.) 23. s. d. [1788]
18.) Prośba kahału kazimierskiego do króla i stanów. 24. s. d. [1788]
19.) " szlachty we wsiach Tucznej i Hoszczy .. 25. s. d [1788]
20.) Raczyński Kazimierz 26. 24/X 1788.
21.) Radziszewski Michał 27. 3/XI 88
22.) Reprezentacya do J. K. Mci przez Marszałków konf. 28. 7/XI 88
23.) Sapieha Kazimierz 29. 8/X. 88
24.) Sokołowski Serafin 30. 27/X 88.
25.) Stanisław August 31. a 7/IX 88 b.) 6/XI c) 6/XI odm. wyd.
26.) Starostwa i królewszczyzny [ustawa] 32. s. d [1788.]

27.) Stroynowski Waleryan 33. 14/XI 88. 34. 25/X. 88
28.) Suchodolski Wojciech 35. 4/X 88; 36. 11/XII. 88 67. 16/II 89
45. 3/XI 88 68. 10/III. 89. 69. 4/VIII 89
29.) Suchorzewski Jan 37. 8/X 88.
30.) Szembek Krzysztof bp. 38. 27/X. 1788.; 39. 13/XII 88.; 40 15/XI. 88
31.) Zabiełło Szymon 41. 3/XI. 88; 42. 24/X 88
32.) Zaleski 43. s. d. [1788]
33.) Załuski Teofil hr. 44. 27/X 88; 46. 19/XII 88

Rok. 1789

34.) Butrymowicz Mateusz: Reforma żydów 47. s. d.
35.) Chromiński Kazimierz: Wytłumaczenie praw żydów w Warszawie. 48.
36.) Czetwertyński Janusz 49. 31/III.
37.) Krasiński Adam bp. 50. 28/VIII.
38.) Lustracya dymów i podanie ludności 51. 22/VI.
39.) Ożarowski Piotr 52. 30/I; 53. 15/I.
40.) Poniński Adam: [Pozwy przed sąd sejm.] 54. 26/VIII. M. 55. 29/VIII.
41.) Prawa względem ofiary na powiększenie sił kraju 56. 4/IV.
42.) Prośby m. Krakowa 57. 58. 59. 60. 61. 62.
43.) ~~Uwia~~ Sposób dawania rekrutów w Koronie i W. X. Lit. 63. 7/XII.
44.) Suplika gromady Starostwa Młodziszyńskiego 70. 8/X.
45.) Turski Wojciech 71. 29/VIII.
46.) Uwagi nad prośbą żydów do Stanów 72.
47.) " [w sprawie oddalenia stanu wojsk. od przywileju obywatelstwa w Polsce 73. s. d 1789.
48.) Wielogłowski Józef 74. 12/I.

M O W A

JAŚNIE WIELMOŻNEGO

STROYNOWSKIEGO

PODKOMORZEGO BUSKIEGO,

POSŁA WOŁYNSKIEGO, KAWALERA ORDERU S. STANISŁAWA,

OD PROWINCYI MAŁOPOLSKIEY DO PROWINCYI LITEWSKIEY DELEGOWANEGO.

Na Seſſyi Dnia 25. Października Roku 1788.

MIANA.

Nie mogę mieć chlubnieyſzey chwili iak z uiſzczenia Obowiązków delegacyi moiey, oświadczyć imieniem Prowincyi Małopolſkiey, dla Prześwietney Prowincyi Litewſkiey ten ſzacunek i poważenie, które dla niey należy, nietylko iako dla wſpół Obywatelów iednego Narodu, ale iako Mężom wybranym, przykładem Patryotyzmu, i górliwością Dobra publicznego tchnącym. Jak ſkutecznie Prowincya Małopolſka ſzanuie Cnoty Republikańskie Prześwietney Prowincyi Litewſkiey, nie może dać dowodu oczywiſtſzego przekonania, iako gdy w rzeczy nayważnieyſzey, bo w rzeczy, która nieſie ubeśpieczenie ſwobód wolności, beśpieczeńſtwa, i zachowanie całości Kraiu, to ieſt: względem Rządu Woyſka, pragnie Ją naśladować, iść za Nią, i łączyć ſię razem. Proiekt napiſany do uſtanowienia Kommiſſyi Woyſkowey, z przybranemi godnemi Poſłami, przez JW. Ogińſkiego Hetmana W. Lit. Męża godnością i nieprzeſtannym uſiłowaniem czynienia dobrze ſwoiey Oyczyźnie ſławnego, przez Prześwietną Prowincyą Litewſką przyięty; na Seſſyi Prowincyonalney Małopolſkiey, znalazł tę Approbacyą, która ieſt winna wynalazcom Dzieła, pełnego pożytku, gruntownego rozſądku, polityki, i przezorności. Pragnie Prowincya Małopolſka pod też ſame poddać ſię Prawa i Opiſy, które w tym Proiekcie znayduie; Jeden Prowincye Koronne z Wielkim Xięſtwem Lit. znacząc Narod, nie mogą mieć odmiennych zamiarów; Prześwietna Prowincya Litewſka ukazuie w ſwoim Proiekcie drogę, iaki Rząd w pomnożoney Liczbie Woyſka mieć potrzeba, iak ſię w nim ubeśpieczyć, iaką karność i porządek zachować, Prowincye Koronne dążą za temi ſamemi przepiſami.

Własnością to ieſt Ludzi Wielkich, że im kto więcey poſiada Cnoty, tym ią ſkromniey oznacza, lecz nie potrzebuie Ona oſobney zalety, ſama ſię wyda dobrem, i nie tylko naśladowana, ale i ſzukana być musi. Ten ſprawiedliwy hołd odbiera teraz Prześwietna Prowincya Litewſka, że za Jey Proiektem Kommiſſyi Woyſkowey ubiegaią ſię Prowincye Koronne. Doſkonałość piſała ten Proiekt, a ſkromność iey Towarzyſzka, nie dla całey Rzeczypoſpolitey, ale tylko dla Prowincyi Litewſkiey tytułowała Go. Zapraſza Prowincya Małopolſka Prześwietną Prowincyą Litewſką, aby Woyſko Koronne z Litewſkim, iako iednego Narodu, pod Rządem iedney i nierozdzielney zoſtawało Kommiſſyi. Słyſzane na Seſſyi wczorayſzey Seymowey Poſłów Wielkopolſkich głoſy, ſą świadectwem życzenia, że i Prowincya Wielkopol-

kopolſka podobnego ziednoczenia Rządu Woyſkowego żąda. Złączone Prowincyi Koronnych pragnienia, że będą przyięte od tey ogromney Części Narodu, tym więcey można mieć nadziei, gdy wſpólny łączy Ich Interes, iednakowe zakładaią ſobie cele i pożytki.

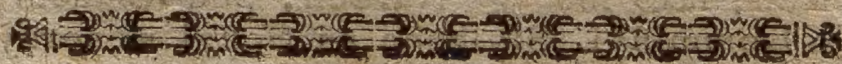
Jeżeli przychodzi zaſtanawiać ſię nad umocnieniem całego Kraiu co do beśpieczeńſtwa iego, więcey tam można być obronionym, gdzie nie ma władzy rozdwoioney. Władzą iedna, maiąc z całego Kraiu Rapporta i wiadomości, wie, w którym mieyſcu więcey go wzmacniać; położenie Naſze ieſt takie, ze raz z iedney, drugi raz z drugiey ſtrony możemy mieć Nieprzyiaciela. Rząd ieden Woyſkowy mogłby w takim razie ſkutkować, nie uważaiąc, z którey Prowincyi ieſt Woyſko, ale poſyłałby go tam, a w potrzebie i całą mocby obrócił ku temu mieyſcu, któreby więcey potrzebowało obrony. Przeciwnie, dwie równe władze, iedna drugiey niepodległa, nie byłyby w ſtanie uczynić prędkiego zaradzenia; nimby te władze w ſwey odległości znioſły ſię, nimby ſię przekonały o potrzebie, i nimby iedna na drugiey, że tak rzekę, wyproſiła pomoc, mnieyſza liczba Woyſka pokonana od cudzey mocy, wyſtawiłaby drugą oddzielną na podobne niebeśpieczeńſtwo, a tym ſamym zguba powſzechna naſtąpić mogłaby.

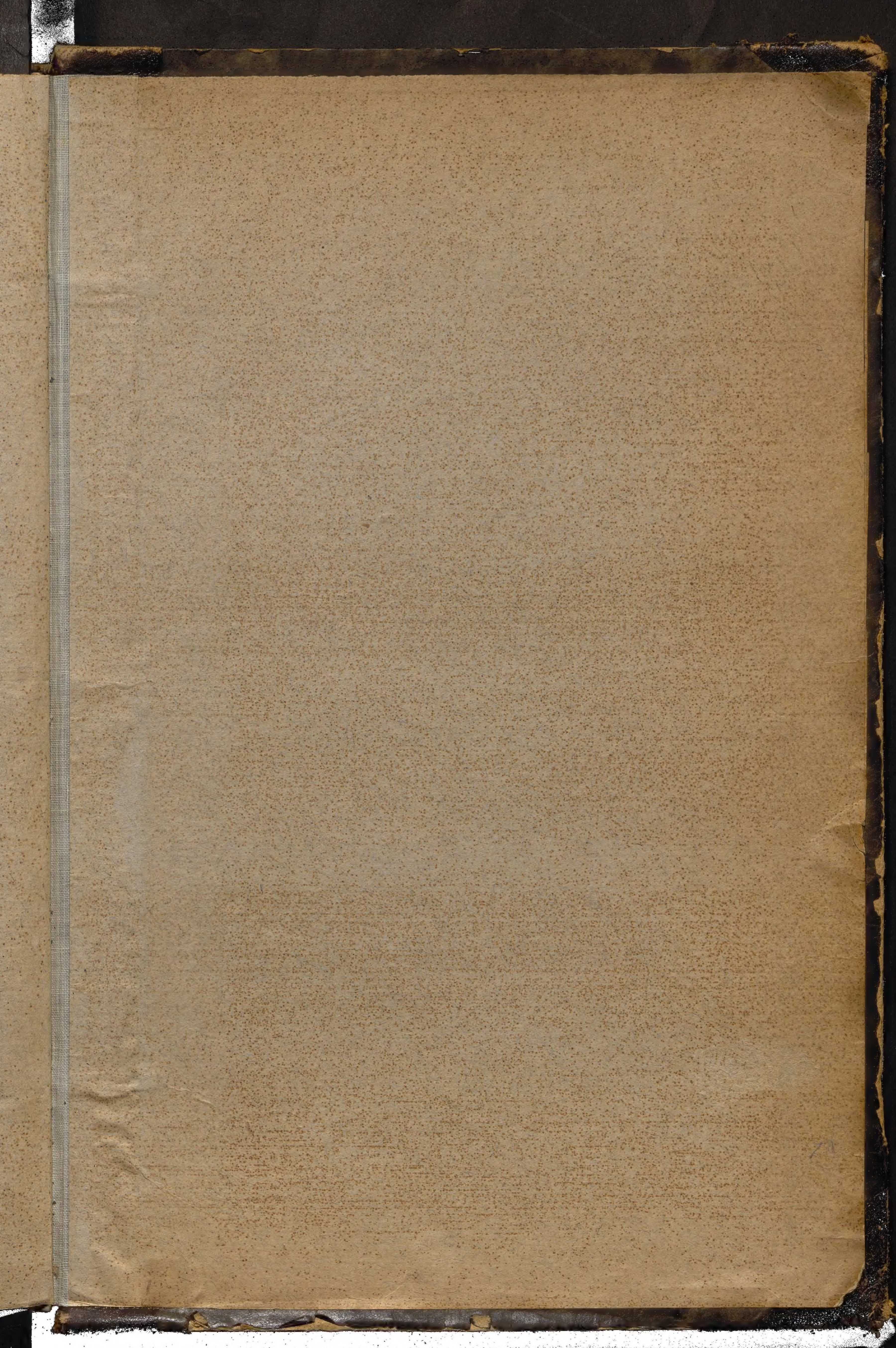
Raz ieſzcze mówię, iednym ieſteśmy Narodem, równie Nas obchodzi los i całość Rzplitey! nie rozdzielaymyż ſiły Kraiowey, którą Ja w rozdzieleniu władzy nad Woyſkiem być rozumiem. Pomnieymy, że otoczeni Sąſiedztwem Monarchów, z Natury rządu ſwego, nie zawſze przyiaznych Ludowi wolnemu, iak nayściśley ſpoionemi co do Rządu Woyſkowego być powinniśmy. Napominał niegdyś rozſądny Oyciec Synów, wyſtawuiąc Im naprzykład pęk ſtrzał do złamania trudny, gdy przeciwnie po iedney, łatwo cudze ręce kruſzyły ie. Trzy Prowincye ſkładaiące Rzeczpoſpolitę, możemy wyſtawiać iak trzech Braci, którzy ieżeli ſą iednością i miłością złączeni, beśpiecznemi ſtaią ſię od wſzelkiego przeciwnika.

Niech Nas nie uwodzi ta przyczyna, że Kommiſſye Skarbowe rozdzielone, nie naruſzaią przecież naſzego związku, ieſt to daleka różnica, ſtraż Skarbu od władzy Woyſka. Każde Woiewodztwo mogłoby bez ſzkody oſobny Skarb z ſkładki Obywatelów utrzymywać, ale któreż z oſobna Nieprzyiacielowi obrónić ſię potrafiłoby? Sąſiedzi Nasi nadto ſą mocni, zbyt liczne utrzymuią w gotowości Woyſka, należy ſię Nam naygruntowniey przeciwko nim ubeśpieczać, a podzielona władza nad Woyſkiem, ſtanie ſię ſiły podziałem. Dwóch Hetmanów, choćby naydoſkonalſzych, z równą władzą w iedney Armii, przez przeciwne ſobie Ordynanſe, nie mogliby tylko ſię ſtać ſkutkiem zamieſzania i zguby całego Woyſka; możemyż wnoſić z dwóch władzy Woyſkowych, w iednym Narodzie, w iedney Rzeczypoſpolitey więcey pożytku?

Idzie tylko o wſpólne beśpieczeńſtwo i pożytki całey Rzeczypoſpolitey; niechce żadna Prowincya mieć nad drugą więcey prerogatywy. Jaśnie Wielmożni Hetmani Alternatą w Kommiſſyi prezydować mogą, a Kommiſſarze, gdy w równey liczbie z każdey Prowincyi zoſtaną obierani, zachowa ſię dla każdey zupełna przyzwoitość.

Upraſzać mi przeto zoſtaie o odpowiedź Prześwietney Prowincyi, abym donioſł tey, od którey ieſtem delegowany, że Prześwietna Prowincya Litewſka równie ieſt wſpaniała w przyięciu prozby Prowincyi Małopolſkiey, co do uſtanowienia Rządu wſpólnego i iednego nad Woyſkiem, iak była w napiſaniu Proiektu ſwoiego.

SEJM
CZTEROLETNI
MOWY USTAWY
I PISMA

I

1788-89